Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы

Заключительный этап Всероссийской олимпиады школьников и студентов организаций СПО «Акмуллинская олимпиада» по «Татарскому языку»

8-9 классы

1 вариант

(2025-2026 уч. год)

Бирем 1. Сөйләм теле лексикасы буенча китерелгән сүзләр әдәби телдә ничек булалар? (4 б.)

Тәтемәү_____

Сызу, таю_____

Чәлдерү_____

Кундыру_____

Бирем 2. Иң борынгы төрки алфавит – рун хәрефләре белән язылган – *сакынтым* (“сагындым”) сүзе язылган. Рун хәрефләре белән НЫК, САН, ТЫН, КАТЫ сүзләрен яз (8 б.).

_____

Бирем 3. Түбәндәе сүзләрнең антонимнарын табыгыз (5 б.)

Көндез – _____

Сөенү –_____

Буш – _____

Түбән – _____

Ахмак – _____

Бирем 4. Шигъри юлларда нинди тел күренеше бар? (3 б.)

Ябалак кар яуган төсле,
Яфрак ява кыштыр-кыштыр.
Гүя урман икеләнә:
“Көз түгелдер, кыштыр-кыштыр?!” (Гәрәй Рәхим) _____

Бирем 5. Һади Такташның “Мокамай” шигыреннән өзектә нинди фонетик күренеш күзәтелә? (5 б.)_____

Бергә чабаталар үреп йөргән чакта,
Син остарак миннән үрәйдең,
Минем матур итеп үрәлмәүне
Булдыксызлыгымнан күрәйдең...

Бирем 6. **Җәяләрне ачып языгыз** (8 б.)
Мәг(…)рифәтче, җөр(…)әт итү, шәфәк(…), таш(…)язма, җә(…)әннәм, ми(…)нәт, җи(…)аз, зә(…)әр, бәр(…)ет, шөб(…)әләнү, мә(…)нүн, Иш*(а/ә)*р*(а/ә*, нарас(*ый/и*), төше(…)ке, инса(…)лы, тас(…)ирлау.

Бирем 7. **Буш урыннарга сүзләр куегыз** (5 б.)
1 чиләк _____
Икмәк_____
2 кап _____
Чәчәк _____
_____көлтәсе

Бирем 8. Гәүдә өлеше атамасы һәм фразеологик берәмлекнең лексик мәгънәсе арасында тәңгәллек урнаштырыгыз. Шушы мәгънәгә туры килгән фразеологик берәмлек языгыз (8 балл).
Мәсәлән, Авыз – "алдану" (Авызы пешү)

Күз	Авыз	Борын	Колак
"күңел төшү, кәефсез булу"	"кадерләү"	"тыңлау"	"күп сөйләү, кат-кат сөйләү"

_____
_____
_____
_____

Бирем 9. Өзекне игътибар белән укып чык. Текст буенча биремнәрне үтә.

1) Гыймадовларның гаилә тормышлары да Мясниковларныкына бер дә охшамый. 2) Борһан абзый гади бер татар сәүдәгәре һәм гади татар бае тормышы белән тора торган кеше иде. 3) Шуңа күрә аның йортындагы һәр кеше, үз теләге һәм үз тойгыларына буйсынудан бигрәк, борынгыдан эшләнеп килгән кагыйдәләргә буйсынырга һәм шулар билгеләп куйган юлдан чыкмый барырга тиеш иде. 4) Әмма Мясниковлар гаиләсендә берничә генә нәрсәне исәпкә алмаганда, һәркемнең үз теләге, үз тойгылары бик күп урында, бик күп нәрсәләрдән алда тотыла иде.

5) Шулай итеп, безнең _____ ике, бер-берсенә бөтенләй каршы тормыш агымнары уртасында үсте. 6) Рус җәмгыятенең күңелле тормышы аның яшь йөрәген үзенә тарта да, ул Мясниковлар һәм башка кайбер рус гаиләләренең күңелле вечерларында төнге сәгать өчкә кадәр

танцевать итә ала иде. 7) Икенче яктан, үз гаиләләрендәге тормыш һәм кечкенәдәге тәрбия аның җанын чолгап ала да, ул, шундый кызыклы вечерлардан арып-талып кайтып урынына яткач, икешәр сәгать тоташ төрле догалыклар һәм салаватлар укынып та ята ала иде. 8) _____ тормышны ике төрлегә аера: мөселман тормышы – монысы үзләренекечә булырга тиешле; рус тормышы – монысы Мясниковларныкыча булырга кирәк дип ышана иде. 9) Менә шул ышану нәтиҗәсе – _____ бу ике тормышның икесе белән дә торса да, аларның бер-берсенә кушылып, үрелеп китүләреннән курка, икесен йөрәгенең ике почмагына яшереп, араларына калын бер пәрдә корып куя иде.

Күпнокталар урынына геройның исемен куй (2 б.)_____
_____

Әсәрнең авторы кем? (2 б.)_____
Автор турында 5 факт яз (5 б.):
_____
_____
_____
_____
_____

2)нче җөмләдәге хәбәрнең төре нинди? (3 б.)_____

9)нчы җөмләгә кайсы билгеләмә туры килә а) катнаш кушма җөмлә, б) иярченле кушма җөмлә, в) тезмә кушма җөмлә, г) гади җөмлә? (2 б.)
_____

Түбәндәге тел күренешләре булган җөмлә номерларын куярга (5 б):
1) аерымланган вакыт хәле
2) кереш сүз
3) инфинитив
4) парлы сүз
5) “урап” сүзенә синоним сүз булган җөмлә

1)	2)	3)	4)	5)

6)нчы җөмләдә ни өчен өтер куела? (2 б.)_____

3)нче җөмләдәге ТОЙГЫЛАРЫНА сүзендә ничә кушымча бар? (3 б.)_____

Татарча 5 туганлык терминын яз. (һәр дөрес җавап өчен 1 балл. Барлыгы 5 балл)_____

Бирем 10. Сезнең гаиләдә ниниди йолалар, гореф-гадәтләр саклана. Шулар турында яз.

Иҗади эштә төрле сурәтләү чаралары булсын, тирә-юньгә, вакыйгаларга синең мөнәсәбәтең белдерелсен. Язма эшнең күләме 100 сүздән ким булмасын. Эшне чиста, төзәтүләрсез һәм танырлык итеп яз (25 б.).

Для 8-9 классов максимальное количество баллов за все задания – 100 баллов